

Verslag gebiedsbijeenkomst **Drentsche Aa**

Rolde, 17 oktober 2019

Aanwezig zijn vertegenwoordigers van:

Agrarisch Natuur Drenthe, Boermarkte Tynaarlo, Drents-Gronings Particulier Grondbezit, de gemeenten Aa en Hunze, Midden-Drenthe en Tynaarlo, Koninklijke Algemene Vereniging voor Bollentelers, Landbouwbedrijven, LTO Noord, Toeristische Kano Bond Nederland, Sportvisserij Groningen Drenthe, Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa, Prolander, Provincies Groningen en Drenthe, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Waterbedrijf Groningen en het algemeen bestuur van het waterschap.

Bijeenkomsten ter voorbereiding op het nieuwe Waterbeheerprogramma

In het najaar van 2019 vonden in het beheergebied van waterschap Hunze en Aa's zes gebiedsbijeenkomsten plaats om te praten over de maatregelen voor veiligheid, wateroverlast, watertekort en waterkwaliteit voor de komende planperiode (2022 – 2027). Het doel van de bijeenkomst is de aanwezigen te informeren over de opgaven en de voortgang van diverse waterthema's en om inbreng te vragen over meekoppelkansen, aanvullingen en aandachtspunten.

Op 17 oktober 2019 vond de bijeenkomst van het stroomgebied van de Drentsche Aa plaats. Hierbij is gesproken over de opgaven, de mogelijke oplossingen en een maatregelenpakket. Dit gebeurde aan de hand van verschillende kaarten rond de belangrijkste thema's. In dit verslag wordt een weergave gegeven van de middag en zijn de aandachtspunten of vragen opgenomen, die door de aanwezigen zijn aangedragen. Daar waar mogelijk zijn de vragen en aandachtspunten van een antwoord voorzien. Sommige antwoorden zijn later uitgezocht en weergegeven.

De vragen en aandachtspunten zijn gerangschikt per thema. Voorafgaande aan de beantwoording van de vragen en aandachtspunten is een korte samenvatting van de stand van zaken en de opgaven van het waterschap gegeven.

>> VEILIGHEID

Het waterschap biedt bescherming tegen overstroming vanuit zee en overstroming vanuit de boezem. De boezem is een stelsel kanalen waarin het water vanuit het achterland verzameld wordt, waarna het afwatert naar zee. Ook wordt het boezemstelsel gebruikt voor aanvoer van water in de zomer.

Het watersysteem Drentsche Aa grenst niet aan de zeedijk, maar de lage delen van het watersysteem worden wel beschermd door de zeedijk langs de Dollard. In het watersysteem zelf worden geen maatregelen genomen voor de zeedijk; deze vinden plaats in de watersysteemgebieden Westerwolde, Oldambt-Fiemel en Duurswold.

De veiligheid van de boezem (Eemskanaal-Dollard boezem) is goed op orde door de inrichting van bergingsgebieden en het ophogen van de boezemkaden. Om het omliggende gebied voldoende beschermd te houden tegen overstromingen moeten de komende tijd nog kaden (dijken) langs het Noord-Willemskanaal en het benedenstroomse deel van de Drentsche Aa worden versterkt.

In het gebied van de Drentsche Aa ligt het bergingsgebied Lappenvoort/het Oosterland/Glimmermade. Met de inzet van bergingsgebieden (ook buiten het systeem van de Drentsche Aa) wordt het peil van de boezem op een acceptabel niveau gehouden en is de veiligheid van de boezem op orde. Om de boezem voor langere tijd op orde te houden wordt bovenstrooms van de boezem in het beekdal van de Drentsche Aa, binnen het EHS (tegenwoordig: Natuur Netwerk Nederland) gebied water vastgehouden. Uitgangspunt is dat afwenteling voorkomen moet worden. Het water moet zoveel mogelijk in het gebied zelf worden vastgehouden, voor het vanaf De Punt via het Noord-Willemskanaal wordt afgevoerd naar zee.

De komende jaren wil het waterschap nog water vasthouden in de beekherstelprojecten bij het Witterdiep, Rolderdiep en het Amerdiep. Ook in het verdrogingsbestrijdingsproject Geelbroek kan water worden vastgehouden.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Voor Geelbroek zijn toch nog niet alle vergunningen vergeven?

Inderdaad zijn nog niet alle vergunningen voor inrichting Geelbroek afgegeven. Voordat met de uitvoering gestart kan worden, moet onder meer nog een watervergunning worden afgegeven. Het project is inderdaad pas uitvoeringsgereed als alles geregeld is.

Rolderdiep en Amerdiep zijn toch nog helemaal niet zeker?

Het waterschap realiseert zich dat deze projecten nog niet obstakelvrij zijn, zoals wij dat noemen. Het blijft echter wel de intentie van het waterschap om deze projecten te realiseren omdat dit bijdraagt aan de veiligheid (bovenstrooms vasthouden), beperken wateroverlast (er zijn nu al natte stukken in deze delen van het beekdal), beperken watertekort (vanwege conservering van water) en waterkwaliteit (voor de Europese kaderrichtlijn water (KRW)). Samen met de provincie en de betrokken grondeigenaren gaan we kijken wat er mogelijk is.

>> WATEROVERLAST

Overstroming vanuit de waterlopen komt in het Drentsche Aa gebied slechts lokaal voor, met name in beekdalen. Bij extreme neerslag stroomt het hemelwater af naar beneden en komt het samen in de laaggelegen beekdalen. De beek treedt op die plek dan tijdelijk buiten haar oever. Vaak is dit in natuurgebied, dan is er geen sprake van wateroverlast. Maar bij een aantal van deze lage delen gaat het om landbouwgronden en woonpercelen. Dit is al eeuwen-

lang zo, maar gaandeweg is dit verergerd, door onder andere veenoxidatie, inklinking en klimaatverandering.

De steeds vaker voorkomende extreme neerslag kan in bebouwde omgeving op sommige plekken zorgen voor wateroverlast. Gemeenten brengen momenteel in beeld hoe 'klimaatbestendig' hun gebied is en wat de opgave is voor de stedelijke waterberging. Het waterschap werkt hieraan mee. Daar waar knelpunten zijn, worden maatregelen uitgevoerd om dit op te lossen.

Ook grondwateroverlast komt lokaal voor, vaak veroorzaakt door slecht doorlatende lagen in de ondergrond. Als het regent kan het water daar niet snel genoeg infiltreren naar de diepere ondergrond en kan overlast ontstaan. Gemeenten en waterschap werken samen om afvoer van overtollig grondwater te faciliteren, maar de zorg voor het eigen perceel ligt in eerste instantie bij de eigenaar. Met het vaker voorkomen van extreme piekbuien neemt ook de kans op schade voor gewassen toe. Het is aan de grondgebruiker zelf om zijn bodembeheer hier zo goed mogelijk op aan te passen.

Het is ongeveer 50 jaar geleden dat in het gebied de grote ruilverkavelingen zijn uitgevoerd. De komende jaren nemen we het gebied onder de loep om te kijken of het watersysteem klaar is voor de toekomst en maken we aanpassingen indien nodig.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Tot nu toe is waterafvoer goed geregeld maar zorgpunt is de versobering van het onderhoud

In de discussie bleek dat men tevreden is over de huidige waterafvoer, maar dat men ziet dat er minder vaak en anders beheer en onderhoud wordt gepleegd en men maakt zich zorgen of de goede zorg voor waterafvoer niet op termijn fout gaat. Er is uitgelegd dat wij ons moeten houden aan de wet Natuurbescherming. Daarom zijn wij overgegaan op zoveel mogelijk natuurvriendelijk maaien. Dit nieuwe beheer mag echter niet een goede waterafvoer belemmeren. Als dat toch zo is, dan kan er contact worden opgenomen met het waterschap. Er werd aangegeven dat men daar goede ervaringen mee heeft.

In hoeverre hebben jullie last van PFAS en PAS

Wij hebben last van PAS bij de kadeversterking van de Drentsche Aa en het Noord-Willemskanaal en bij de uitvoering van de hermeandering van het Witterdiep. Deze projecten lopen wellicht vertraging op. Voor PFAS geldt dat het waterschap nu wacht op de uitslagen van de analyses om te weten of ze verder kan gaan met projecten met grondverplaatsingen.

Zorg dat onderhoud watergangen op orde is om water snel genoeg af te voeren.

Ons beheer en onderhoud is erop gericht om de afvoer van water te waarborgen en daarbij zo goed mogelijk rekening te houden met de aanwezige natuurwaarden. Op veel plaatsen doen we aan natuurvriendelijk onderhoud, maar de waterafvoer moet gegarandeerd blijven (zie hierboven).

Zorg voor nulmeting grondwater voor inrichting.

In het verleden is het wel eens misgegaan bij inrichtingsprojecten dat er vergeten was een goede nulmeting uit te voeren voorafgaande aan een inrichtingsproject. Tegenwoordig is het waterschap zich hiervan bewust en voert het nulmetingen uit voordat met een inrichtingsproject begonnen wordt.

Zorg voor goed grondwatermonitoring netwerk

Het waterschap heeft een beperkt basis grondwatermonitoring netwerk. Grondwatermetingen zijn zeer arbeidsintensief en duur en daarom heeft het waterschap het basis meetnet wat beperkt en meer ingezet op metingen bij inrichtingsprojecten. De provincie heeft in en rond het Natura 2000 gebied wel een goed en uitgebreid grondwater-

meetnet. Het waterschap zal zich inzetten voor een betere uitwisseling van gegevens tussen provincie en waterschap (red.: nav de bijeenkomst van 4 november heeft ondertussen de uitwisseling van gegevens plaats gevonden. Er wordt nog nader gekeken naar of het meetnet aangepast moet worden.).

Bij inrichtingsprojecten treedt daarna vaak meer inundatie op. Graag meer aandacht voor voldoende drooglegging in de omliggende gronden.

Bij inrichtingsprojecten is het uitgangspunt dat omliggende grondeigenaren er bij hun gebruik geen extra last van mogen hebben. Dit vormt ook een belangrijk uitgangspunt bij het ontwerpen van beekhersteltrajecten. Daar waar nodig nemen wij mitigerende maatregelen om de afwatering van de aanliggende gronden te kunnen waarborgen.

(Recreatieve) infrastructuur van wegen en paden gaat soms door de inrichtingsprojecten achteruit

Er wordt meestal juist wel rekening mee gehouden, daar waar het kan. In het meest recente project in het Deurzerdiep-Anreperdiep zijn er juist routes bijgekomen. We zullen ervoor zorgen dat bij de planvorming van de inrichtingsprojecten rekening mee gehouden wordt en er zo mogelijk compenserende maatregelen ingepland worden.

Beekbodemverhoging – zorg ervoor dat nadelige effecten voorkomen worden

Met grondwatermetingen worden de effecten gemonitord. Daar waar we vooraf negatieve effecten voorzien, nemen we vooraf compenserende maatregelen die de negatieve effecten weg nemen.

Hoe zeker zijn de voorspelde klimaatveranderingen?

Klimaatverandering is niet iets van de toekomst, maar daar zitten we midden in. Er wordt nu ook al klimaatverandering gemeten. Zo zien we sinds 1950 een toename van 10% meer neerslag tijdens piekbuien. Dit komt goed overeen met de voorspellingen van het KNMI. In een recente publicatie van STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer) is ook geconstateerd dat de voorspellingen van het begin van de eeuw voor de situatie van 2050 in 2019 al werkelijkheid zijn geworden.

>> WATERTEKORT

Het stroomgebied van de Drentsche Aa bestaat overwegend uit zandgronden. Zandgrond kan relatief weinig water vasthouden, waardoor het gebied snel droog is. Daar komt bij dat hier in droge perioden geen water kan worden aangevoerd. Omdat het Drentsche Aa gebied hoog ligt, zou eventuele wateraanvoer vele meters omhoog gepompt moeten worden.

Bovendien heeft dit gebied een beschermde status voor natuur en drinkwater. Aanvoer van gebiedsvreemd water zou een ontoelaatbare verslechtering betekenen van de waterkwaliteit.

Het waterbeheer is in dit gebied daarom gericht op het zoveel mogelijk water vasthouden, zonder wateroverlast te veroorzaken. Zodra het kan zetten we stuwen van de lagere winterstand naar de hogere zomerstand. Ook laten we slotenstelsels deels afwateren naar zo genaamde zakputten, waar het overtollige water infiltreert en zo het grondwater aanvult. Deze voorzieningen helpen, maar voorkomen niet dat grondwaterstanden dalen in droge perioden. Een deel van de kwetsbare Natura 2000 gebieden heeft last van verdroging. Om deze effecten tegen te gaan wordt er gestreefd naar vernatting van deze gebieden. Inmiddels zijn diverse vernattingsprojecten uitgevoerd en er zullen de komende jaren nog meer worden uitgevoerd. Dit zijn uitdagende projecten, omdat ze niet mogen leiden tot wezenlijk nadelige effecten op andere functies zoals wonen, landbouw en toerisme/recreatie.

Beregenen uit grondwater is onder de huidige regelgeving niet toegestaan in het stroomgebied van de Drentsche Aa, met uitzondering van beregening van kapitaalintensieve teelten (Red: beregenen voor alle teelten is toegestaan voor putten die vóór 1994 zijn aangemeld). Het onttrekken van grondwater leidt tot verlaging van grondwaterstanden. Dit

kan verdroging van beekdalen tot gevolg hebben, met onomkeerbare schade aan de ecologische beek kwaliteit (KRW en ander beschermde natuurwaarden en een tekort aan oppervlaktewater voor drinkwater. Dit was in de droge zomers van 2018 en 2019 aan de orde.

Als onderdeel van het huidige beheerprogramma onderzoekt waterschap Hunze en Aa's wat de invloed van beregening is op de grondwaterstanden en waar en in welke mate beregening zou kunnen plaatsvinden zonder dat dit tot wezenlijke schade leidt voor natuur. Op basis hiervan kan nieuw beleid worden vastgesteld.

> Vragen en opmerkingen tijdens de gebiedsbijeenkomst:

Hydrologisch systeemherstel (robuuster maken)

Het waterschap en Staatsbosbeheer hebben al veel maatregelen genomen om het systeem robuuster te maken en het water langer vast te houden. Staatsbosbeheer heeft al vele sloten gedempt, waardoor het water meer wordt vastgehouden in het gebied. Het waterschap heeft al veel beekherstel maatregelen genomen om het water langer in het gebied vast te houden.

Water is hier echt een schaars goed!

Heeft het waterschap wel écht door hoe belangrijk het water hier voor de boeren is?

Het waterschap gaat de komende tijd beter informatie verzamelen over hoeveel water er nu onttrokken wordt door de boeren, zodat er een nog beter overzicht komt.

Let op alle belangen en gelijkheid ingelanden.

Dit is een lastige. Het is niet zo dat er overal gelijke rechten voor de ingelanden gelden. In het ene gebied zijn er meer beperkingen dan in het andere gebied. Het stroomgebied van de Drentsche Aa mag niet gebruikt worden voor beregening uit oppervlaktewater, terwijl dat in andere gebieden wel mag.

Hoe zit dat met de waterschapsbelasting, wij betalen evenveel als de mensen in de Veenkoloniën, maar daar wordt veel meer voor gedaan.

Het belastingstelsel van het waterschap kent een solidariteitsprincipe. Vroeger kende het belastingstelsel wel differentiatie per gebied afhankelijk van de geleverde diensten. Nu is het zo dat overal in het waterschap dezelfde belasting wordt betaald. De afgelopen 2,5 jaar is er gewerkt aan een voorstel voor nieuw belastingstelsel waar wel een soort Plus mogelijk was, waarbij gebieden die meer diensten kregen ook meer moesten betalen. Dit voorstel voor een belastingwijziging is niet doorgegaan omdat er onvoldoende draagvlak voor was. Nu is dus de huidige situatie van kracht waarin het per wet verboden is om de belasting per gebied te laten verschillen.

Communicatie rondom het nieuwe beleid voor beregening moet een langdurig traject zijn van meer dan twee jaar

De concept kaart voor het nieuwe beleid is een eerste aanzet, gebaseerd op modelberekeningen. De kaart zal opnieuw tegen het licht worden gehouden na gesprekken met de mensen in het gebied en met gegevens van de provincie/ Staatsbosbeheer over de kwetsbare plekken. Nu is er een standaard afstand rondom de N2000 grens aangehouden. We gaan bekijken als we meer weten over de onttrekkingen en de kwetsbaarheden hoe die grenzen er straks echt uit gaat zien. Hierbij worden de individuele boeren betrokken en zal de communicatie beter zijn.

Er zijn tijdens de bijeenkomst verschillende mogelijke alternatieve oplossingen voor het verlagen van de water-vraag benoemd. De genoemde oplossingen zijn:

- Maaisel benutten om organische stofgehalte in de bodem te verhogen. Bermberaad (afsprakenkader natuur-vriendelijk beheer bermen en oevers)
- Kavelruil als optie in dit gebied
- Onderzoek naar andere gewassen
- Minimale beregeningscapaciteit (10 m³ uur) gebruiken voor wateropslag

- Beregenen tijdsloot
  - Goed bodembeheer zorgt voor een buffer
  - Verhoging organische stofgehalte
  - Kijk ook naar natuur en de maatregelen die daar gedaan kunnen worden
  - Intern binnen natuur zoeken naar maatregelen (bijvoorbeeld oppompen in drooggevalven vennen)

Hoe is onderzoek tot stand gekomen en wat is de input

Het voert te ver om in dit verslag deze onderbouwing te geven. Dit is uitgebreid aan de orde gekomen op de bijeenkomst van 4 november. De presentatie met uitleg van dit onderzoek staat op onze website (www.hunzeenaas.nl > laatste nieuws).

Hoe groot is de drinkwaterwinning ten opzichte van de onttrekkingen door beregening?

De drinkwaterwinning bij Assen-Oost bedraagt ongeveer 2,5 miljoen m³ per jaar terwijl 5 miljoen m³ is vergund. Dit is 0,21 miljoen m³/maand. Het totale verbruik van de landbouw is minder goed bekend maar als 100 mm/maand over 1000 á 2000 ha wordt beregend zou 1 tot 2 miljoen m³/maand grondwater worden onttrokken voor beregening. Het effect van de winning Assen-Oost is in het beekdal merkbaar maar wordt sterk beperkt omdat het onder een 30 m dikke potklei laag wordt onttrokken. De drinkwaterwinning Gasselte bedraagt net zoveel als Assen-Oost maar ligt op het deel van de Hondsrug dat afwatert richting het Hunzedal en heeft daarom geen effect in het beekdal van de Drentsche Aa.

Is er een alternatief voor de drinkwateronttrekking uit grondwater in het Drentsche Aa gebied?

De drinkwaterwinning in Zuidlaren is al opgeheven. De drinkwaterwinning Assen-oost onttrekt nog maar 50% van de maximaal vergunde hoeveelheid. Het tekort wordt aangevuld vanuit de drinkwaterwinning in het Hunzedal via een pijpleiding naar Assen.

Het waterschap geeft als suggestie de brede weersverzekering, maar die kan vaak niet uit!

Het waterschap is geen verzekeringsexpert. De grondeigenaar kan dit het beste beoordelen. Het waterschap zal wat voorzichtiger zijn met de suggestie.

Is er inlaat van gebiedsvreemd water mogelijk voor het stroomgebied van de Drentsche Aa?

Nee, dat is niet mogelijk. De waterkwaliteit van het nabijgelegen Noord-Willemskanaal is onvoldoende vanwege de invloed van RWZI Assen en RWZI Eelde. De waterkwaliteit vanuit het Eemskanaal/Winschoterdiep heeft een ontoereikende waterkwaliteit evenals het water vanuit de zuidelijke route via de Drentsche Hoofdvaart. Het kwelwater van de Drentsche Aa heeft een veel betere waterkwaliteit. Vanwege de N2000 functie, de drinkwaterwinning en de Europese Kaderrichtlijn Water mag deze waterkwaliteit niet verslechteren.

Wie bepaalt welke schade aan de natuur beperkend is voor de wateronttrekking?

In de studie op weg naar een nieuwe beleid is in een projectgroep waarin provincie en Staatsbosbeheer zaten bepaald wat de randvoorwaarden waren voor het voorkomen van schade aan de natuur. Dat is gebaseerd op onderzoeken.

>> WATERKWALITEIT

Binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) richten wij ons op het ecologisch gezond maken en houden van het water. Dit betekent dat naast de chemische waterkwaliteit ook de samenstelling van de aanwezige biologie - zoals vissen, kleine beestjes, waterplanten en algen - een belangrijke maat is. Het watersysteem Drentsche Aa kent twee

KRW-waterlichamen waarvoor doelen en maatregelen zijn opgesteld: het beekstelsel de Drentsche Aa en het Noord-Willemskanaal. Beide waterlichamen voldoen nog niet aan de doelen voor een goede ecologische toestand. Voor het beekstelsel de Drentsche Aa is intussen wel goede vooruitgang geboekt. Het fosfaatgehalte in het water is afgenomen en voldoet aan de KRW norm. Daarmee voldoet het aan de fysisch-chemische doelen voor de KRW. Lokaal komen er nog wel te hoge fosfaatgehalten voor. Met de huidige verplichting tot evenwichtsbemesting neemt het fosfaatgehalte in de bodem niet meer toe, maar de bodem zal nog decennia lang fosfaat aan het oppervlaktewater blijven naleveren. De biologische toestand ten aanzien van vis voldoet inmiddels aan het gestelde doel. Door beek-herstelprojecten als het Zeegserloopje, Anreperdiep en Deurzerdiep, zien we nu al meer beekspecifieke soorten terug in de Drentsche Aa. Ten aanzien van waterplanten en macrofauna (kleine waterbeestjes) is de huidige score echter nog niet voldoende. Op het gebied van de gewasbeschermingsmiddelen (GBM) voldoet de Drentsche Aa ook nog niet aan de drinkwater norm. Met provincie Drenthe en Waterbedrijf Groningen werken we niet alleen samen met de landbouw aan de vermindering van het aantal normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen, maar richten we ons ook direct op particulieren, bedrijventerreinen en bedrijven als ProRail en de NAM. Het Noord-Willemskanaal is gegraven voor de scheepvaart, maar heeft daarnaast ook een waterafvoerfunctie. Zowel de diepte van het kanaal, de scheepvaartbewegingen en de harde oeverinrichting met damwanden zorgen dat de potentiële ecologische waterkwaliteit van het kanaal beperkt is. Verder loost onze rioolwaterzuivering Assen relatief voedselrijk water op het Noord-Willemskanaal. Uit de analyses die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, zien we dat ook dit het ecologisch functioneren van het Noord-Willemskanaal beperkt. In 2008 zijn de uitgangssituatie en het effect van maatregelen te optimistisch ingeschat. Een aantal biologische doelen is daardoor te hoog gesteld. Deze willen we laten bijstellen tot een haalbaar niveau. Daarnaast leggen we tenminste 6 km natuurvriendelijke oevers aan en gaan we de rioolwaterzuivering in Assen aanpassen om de lozing van zuiveringsslib en nutriënten naar het Noord-Willemskanaal te reduceren.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Relatie grondwater – oppervlaktewater

Er is voor de Drentsche Aa net een driejarig onderzoek uitgevoerd, waarin gekeken is naar de relatie tussen grond- en oppervlaktewater. Dit was een uitbreiding van een onderzoek dat jaren eerder is gedaan. We hebben de kwelstromen redelijk goed in beeld. Ook voor de Kaderrichtlijn Water wordt naar deze beïnvloeding gekeken. We hebben kwelkaarten en weten waar invloed het grootst is. Voor punt-/ bodemverontreinigingen zoals in de stad Assen en bij de wijk Boersema bij Tynaarlo wordt dit goed uitgezocht en worden eventuele effecten op de beek meegenomen.

Medicijnresten > hoe groot is het ecologisch effect, is er al normering?

Momenteel worden er door het waterschap op drie plaatsen in het gebied bioassays uitgevoerd. Dit zijn proeven waarin het daadwerkelijke effect van de medicijnresten op watervlooien wordt gemeten. Ook in andere plaatsen in Nederland worden proeven gedaan om het effect te meten. We zijn bezig met bioassays in het Zeegserloopje. Het waterschap wil die resultaten afwachten om te bepalen of ze maatregelen gaan nemen. Er is al bekend dat verreweg het grootste aandeel medicijnresten afkomstig is van huishoudens. Dit komt via rioolwaterzuiveringsinstallaties in het oppervlaktewater terecht. De invloed op de beek is gering want het meeste rioolwater gaat naar RWZI's die niet lozen op de beek. Er kan nog wel invloed zijn via overstorten die bij piekbuien extra gaan werken of eventueel via IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) die niet goed zijn aangesloten. Uit analyses is gebleken dat de vracht naar de beek van deze bronnen echter te verwaarlozen is. Er is nog geen normering voor medicijnresten. Daar wordt landelijk aan gewerkt en wij zijn daar bij betrokken.

Wat is de invloed van de overstorten.

Alle overstorten die op de beek lozen zijn in de jaren '90 gesaneerd. Dit wil niet zeggen dat ze niet soms lozen op de beek. Binnen het UPDA (Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa) voor de drinkwaterwinning

Drentsche Aa is er een project over de riolering waarbij de vraag onderzocht wordt of de toenmalige dimensionering / ontwerp nog voldoet, zeker gezien de toename van piekbuien. We brengen samen met de gemeenten de overstort-frequentie en de hoeveelheden in beeld. Ook gaan we volgend jaar monitoren in sloten waar overstorten op uitmonden.

Hoe zit dat met de norm voor N2000 voor fosfaat van 0,04 mgP/l voor de waterranonkel, terwijl het waterschap toe wil naar een norm van 0,11 mgP/l.

Vanuit de Kaderrichtlijn Water is de huidige norm voor fosfaat voor de Drentsche Aa 0,10 mgP/l. Het waterschap stelt voor om naar 0,11 mgP/l te gaan, omdat dit de landelijk voorgestelde norm is en het waterschap net als de andere waterschappen de landelijke normen wil hanteren, zodat er geen verschillen meer tussen de waterschappen bestaan. Voor het Natura 2000 gebied van de Drentsche Aa is het habitatype H3260A, beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels) vastgesteld. Vanuit Natura 2000 is hier een fosfaatsnorm aan gekoppeld van 0,04 mgP/l. Landelijk is algemeen gesteld dat de strengste norm moet gelden. Er loopt nu echter een onderzoek naar de gewenste omstandigheden voor de waterranonkel ook om te kijken of het nu de fosfaatconcentratie in de waterbodem of in het water is die bepalend is en ook of het nu om de hele Drentsche Aa moet gaan, of alleen maar om bepaalde stukken.

De huidige concentratie in de Drentsche Aa bedraagt ongeveer 0,08 mgP/l. Het waterschap heeft gekeken naar de bronnen voor de fosfaatbelasting en daar kwam uit naar voren dat de belasting vooral uit natuurlijke achtergrond belasting uit de natuur- en de landbouwgronden bestaat en dat de huidige bemesting maar in beperkte mate bijdraagt aan de belasting. Het waterschap verwacht dat een norm van 0,04 mgP/l zeker niet haalbaar is voor de gehele beek, mogelijk wel op een beperkt aantal trajecten. De provincie moet bepalen hoe ze om wil gaan met het doel voor de fosfaatgehalten en of ze het voorstel van het waterschap wil overnemen.

N en P geen probleem voor Waterbedrijf Groningen?

Nee, fosfaat en stikstof vormen geen probleem voor de inname van drinkwater. Er zijn geen extra strenge normen voor fosfaat en stikstof voor de drinkwaterwinning.

Bodemverontreiniging in beeld > bijvoorbeeld bij Taarlo gaswinningslocatie

Dit hebben wij nu niet in beeld. Dit vragen we aan de provincie.

Uitstoot (soort stoffen?) van VAM in Wijster > accumuleert en moet toch op heel Drenthe terecht komen.

Dit hebben wij nu niet in beeld. Dit vragen we aan de provincie.

Wordt PFOS ook gemeten bij het innamepunt van de waterbedrijven (zowel oppervlaktewater als drinkwater)

Dit is nagevraagd bij het Waterbedrijf Groningen.

Graag van de particulier meer maatregelen vragen, omdat zij ook een grote belasting leveren.

Binnen het project Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa is er ook een deelproject gericht op de aanpak van gebruik van bestrijdingsmiddelen door particulieren in het stedelijke gebied. Hier is ook aandacht voor.

Onderzoek rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) op effect op waterkwaliteit

We hebben de afgelopen jaren de bronnen die de waterkwaliteit belasten geanalyseerd, ook die van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Op de Drentsche Aa loost geen RWZI. Op het Noord-Willemskanaal wel. We weten dat de vervuiling van het Noord-Willemskanaal afkomstig is van RWZI Assen en RWZI Eelde. Daarom gaan we maatregelen nemen op RWZI Assen en overwegen we om ons buurwaterschap Noorderzijlvest te vragen om maatregelen te nemen op RWZI Eelde.

Bronnen goed in beeld

Wij hebben de bronnen van de overschrijdende stoffen goed in beeld. Voor het UPDA is in 2019 een gebiedsdossier

afgerond waarin voor alle overschrijdende stoffen is aangegeven wat de bron is.

Akkerranden zijn maatschappelijk gewenst > vergoeding er ook naar!

De door het waterschap gehanteerde vergoeding gaat volgens landelijke systematiek. De vergoeding valt onder de regeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en is marktconform.

Gemeenten: verwachten jullie nog iets van ons ten aanzien van riolering?

Ja, wij willen graag dat de gemeenten meer informatie geven over hoe vaak bepaalde overstorten actief zijn en onder welke omstandigheden, om te kunnen bepalen of de overstorten nog aangepast moeten worden om ook de toekomstige piekbuien beter aan te kunnen.

Beregeningsverbod werkt intensieve teelten in de hand: grond wordt verhuurd aan bollentelers want die mogen wel beregenen en mais wordt dan aangekocht buiten het gebied

Dit realiseren we ons, maar daar kunnen wij nu niets aan doen want dat is het huidige beleid, zoals ooit vastgesteld door de provincie en door ons ongewijzigd overgenomen. Het is echter wellicht een ongewenste situatie vanwege het risico op verslechtering van de waterkwaliteit en vanwege het feit dat dan het grondwater mogelijk nog sneller omlaag zal gaan. Dit is ook precies de reden waarom we naar het nieuwe beleid toe willen.

Metten is weten. Goed metten waar het vandaan komt

De aanwezigen pleiten ervoor dat er meer gemeten wordt om de bron van overschrijdingen goed te kunnen bepalen. Alleen dan kan de veroorzaker goed aangepakt worden. Dit is ook de reden dat we binnen het UPDA een heel intensief meetprogramma hebben.

Landbouw lijkt overal verantwoordelijk voor

Dit is niet wat wij herkennen. Er wordt binnen het UPDA, het programma om de gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen in de Drentsche Aa ten behoeve van de drinkwaterwinning, aandacht besteed aan alle bronnen. Binnen de UPDA loopt ook een project gericht op duurzaam onkruidbeheer in stedelijk gebied, is er een project gericht op de aanpak van riooloverstorten en wordt ook gesproken over maatregelen door Prorail en andere grote bedrijven in het gebied.

Waardoor is er een stijging te zien in het aantal overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen in 2018?

In mei 2018 is er een piekbui van ca. 60 mm gevallen in het gebied van de Drentsche Aa, vlak nadat de boeren hun gewassen hadden bespoten. We hebben in de twee weken na de bui negen overschrijdingen aangetroffen, waardoor we in 2018 meer overschrijdingen aangetroffen hebben dan daarvoor. We gaan samen met de boeren kijken hoe dit te voorkomen is.

>> BEHEER EN ONDERHOUD

Beheer en onderhoud is nodig om veiligheid, voldoende en schoon water te garanderen. Als sloten dichtgroeien is water aan- en afvoer niet mogelijk. Binnen het onderhoud worden de ecologische kansen zoveel mogelijk benut. We hebben te maken met de Wet Natuurbescherming. We kiezen voor de benadering waarbij het onderhoud is gericht op de leefomgeving van soorten. Bij maaiwerkzaamheden sparen wij bij de meeste watergangen en kaden delen van de begroeiing. Dit houdt in dat ook in de winter de begroeiing blijft staan. Met deze vorm van onderhoud wordt de biodiversiteit vergroot. Deze vorm van beheer wordt zo uitgevoerd dat het de aan- en afvoer van water niet belemmert.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Signaal: natuurvriendelijk onderhoud, aansluiten bij maatschappelijke beweging Bermberaad, waar waterschap Hunze en Aa's nu niet aan mee doet. Waterschap Hunze en Aa's staat nu niet op de kaart, terwijl ze wel veel doet.

Tijdens de gebiedsbijeenkomst wordt aangegeven dat Bermberaad het jammer vindt dat het waterschap niet actief aangesloten is bij het Bermberaad, ondanks dat het waterschap wel veel aan natuurvriendelijk onderhoud doet. We vinden het een goed initiatief om de biodiversiteit door middel van ecologisch bermbeheer te vergroten. Wij richten ons in het onderhoud op de leefomgeving benadering waarbij we niet naar alleen beschermde soorten kijken maar naar alle soorten. Het beheer moet voor ons praktisch en uitvoerbaar zijn. Het afsprakenkader van het Bermberaad verplicht ons om meer activiteiten te doen naast het beheer. Wij richten ons liever op de mogelijkheden om ecologisch beheer verder uit te werken. Wij zijn overtuigd dat we met onze beheerstrategie nu al een bijdrage leveren aan het vergroten van de biodiversiteit. Ondanks het niet ondertekenen van het afsprakenkader van het Bermberaad zijn wij wel altijd bereid onze kennis en ervaring te delen met onze omgeving.

Graag Sportvisserij Groningen Drenthe bellen als door intensief beheer vissen in de knel komen, zodat zij dan kunnen helpen en de vissen verplaatsen.

Wanneer er vissen in nood worden aangetroffen, wordt er door het waterschap in het algemeen altijd contact opgenomen met Sportvisserij Groningen Drenthe. We zullen dit nog een keer onder de aandacht brengen van onze buitendienstmedewerkers.

Er heeft een pilot beheer in het Amerdiep gelopen. Hierover was goed gecommuniceerd met de omgeving. Toen de pilot was afgelopen dacht de omgeving dat het beheer weer terug zou gaan naar zoals het eerst was. Dat gebeurde niet, maar daar is niet over gecommuniceerd met de omwonenden.

Om tot het nieuwe ecologische onderhoud te komen zijn er diverse pilots uitgevoerd om te testen wat de effecten zijn van het nieuwe onderhoud. Eén van de pilots speelde in het Amerdiep. Na een aantal jaren van pilots is in 2016 het ecologisch beheer waterschap breed uitgerold. Via sociale media en beroepsverenigingen is dit gecommuniceerd. Ook bij ledenvergaderingen is hier aandacht aan besteed. Er wordt aangegeven dat ondanks deze manier van communicatie niet iedereen op de hoogte was. Er werd aangegeven dat het veranderen van onderhoud ineens een feit was. Zonder dat de omgeving erin gekend was. Het gevoel is daarmee dat we maar wat doen en ieder jaar iets anders bedenken. Tijdens de bijeenkomst is echter aangegeven dat we wel overwogen het ecologisch beheer ingevoerd hebben, het jaarlijks evalueren en waar nodig bijsturen. Op kleine nuances wordt er aangepast, maar niet op grote schaal.

Het natuurvriendelijker onderhoud geeft meer onkruid en het neveneffect is dan dat de boeren meer gaan spuiten

Het natuurvriendelijke onderhoud richt zich voornamelijk op de taluds en de overgang van water naar land (onderin de taluds, ook wel eens aangeduid met snor). De taluds van de watergangen zijn over het algemeen schraal. Extensiever onderhoud op de taluds zorgt ervoor dat er meer moerassoorten zoals liesgras zich kunnen ontwikkelen en zorgt niet voor een toename van akkeronkruiden. De akkeronkruiden ontstaan juist bij een wat intensiever onderhoud. Bij een meer gesloten en ruigere grasmat op het talud, krijgen deze akkeronkruiden minder kans. Wel is het van belang dat wij de maaipaden tijdig maaien.

Oppassen dat door het aangepast beheer de waterafvoer minder snel gaat

Het natuurvriendelijker beheer van de watergangen wordt zo uitgevoerd dat het de aan- en afvoer van water in watervoerende sloten niet belemmert. Wanneer dat toch het geval mocht zijn, kunt u contact opnemen met het waterschap.

Meerdere opties onderhoud pilots beekbodemverhoging.

Als tip richting het waterschap wordt meegegeven dat er bij de pilots beekbodemverhoging van de Drentsche Aa goed gekeken moet worden naar onderhoudsmethodieken. Als de huidige manier van onderhoud leidend is, kan dat belemmerend zijn voor de doelen die je kunt realiseren. We zijn hiervan op de hoogte, maar zullen dit signaal nogmaals

onder de aandacht brengen van de organisatie.

Graag bij onderhoud ook aandacht voor exoten, ook voor Reuzenberenklauw en Japanse Duizendknoop

In de bestrijding en beheersing van de invasieve exoten richten we ons op land- en waterplanten. De Reuzenberenklauw nemen we mee in het reguliere beheer. De waterplanten bestrijden of beheersen we actief en worden zoveel mogelijk handmatig verwijderd. Voor de Japanse duizendknoop is op dit moment geen goede effectieve methode voor het bestrijden of beheersen. Er worden in het land veel onderzoek gedaan naar nieuwe methodes, we volgen deze ontwikkelingen op de voet. Tot die tijd proberen we de verspreiding zoveel mogelijk te beperken.

>> WATERBEHEER EN MAATSCHAPPIJ

Communicatie

Het waterschap vindt communicatie met de omgeving van groot belang.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Communicatie > informatieborden plaatsen bij werken

Het waterschap is momenteel met een grote actie bezig om nieuwe informatieborden te maken.

Graag vaker kleine berichtjes in plaatselijke krantjes, hierdoor zal de herkenbaarheid van het waterschap toenemen.

Het waterschap communiceert nu met de omgeving via advertenties in de huis aan huisbladen en via de website en via facebook en twitter. We gaan kijken of we de suggestie kunnen overnemen.

Meer communicatie wanneer de mogelijkheden van recreatie anders worden door maatregelen van het waterschap.

We gaan kijken of we hier meer aandacht aan kunnen geven

Samenwerking

De samenwerking met andere overheden en met andere betrokkenen vindt het waterschap belangrijk. Zeker in de steeds complexere omgeving is samenwerking cruciaal. Met de komst van de Omgevingswet in 2021 zijn overheden verplicht om nog transparanter te zijn in welke wetten en regels van belang zijn voor de gebruikers en ingelanden. Provincie, gemeenten en waterschappen moeten hier heel goed in samenwerken en informatie en regelgeving duidelijk op kaart aangeven. Hier wordt hard aan gewerkt, maar het is nog niet gereed. Naast het delen van deze informatie met elkaar en met de ingelanden, dient ook echt samengewerkt te worden.

Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Aandachtspunten die hierover werden aangegeven zijn :

- Gezamenlijkheid blijven opzoeken
- Betere samenwerking, maar waken dat het niet ten koste gaat van 't belang
- Overheden beter samenwerken

- Onbalans > veel komt op de landbouw terecht

Recreatie

Zaken die wij doen ten behoeve van de recreatie zijn:

- Controle waterkwaliteit zwemplassen
- Op diepte houden van de vaarwegen
- Bemaling stopzetten ter bevordering van natuurijis
- Vergroting van de leefomgeving van de vis
- Mogelijkheden voor kanovaart (aanpassing stuwen en kanovriendelijke vispassages)

Medegebruik van onze maaipaden, kaden en dijken voor recreatie is – met uitzondering van gemotoriseerd verkeer – toegestaan voor zover dit de uitvoering van onze taken niet beperkt. Voor de komende planperiode kijken we welke wensen er bestaan, wat de mogelijkheden zijn en welke randvoorwaarden daarbij horen.

Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Als paden minder toegankelijk worden > graag bij het plan al rekening mee houden

Vaak wordt er bij inrichtingsplannen samen met gemeente en terreinbeheerder al wel aandacht besteed aan fiets- en wandelpaden. Vaak worden er tegelijkertijd nieuwe wandel- en fietspaden aangelegd. Wanneer dat volgens u onvoldoende gebeurt, kunt u dat tijdig aangeven wanneer de plannen met de omgeving besproken worden. Er kan dan bekeken worden of we er rekening mee kunnen houden.

Foto poster Drentsche Aa > kano klopt niet

De poster die er hing, wordt voor alle gebiedsbijeenkomsten gebruikt. Het is inderdaad zo dat er op de Drentsche Aa niet met de kano gevaren mag worden, met uitzondering van één kanoverhuurder. Deze recreatieposter is niet representatief voor de Drentsche Aa.

Onderhoud KRW > soms ten koste van recreatie > bepaalde routes minder toegankelijk

Het onderhoud van de beeksystemen wordt afgestemd op de geldende functies. Naast de waterafvoerfunctie betreft dit binnen het stroomgebied van de Drentsche Aa op veel trajecten ook een natuurfunctie. Daar waar mogelijk houden we rekening met recreatief medegebruik, maar de hoofdfunctie van het systeem blijft voor het onderhoud leidend.

Cultureel erfgoed

Het waterschap wil dat het cultureel erfgoed toegankelijk en goed onderhouden is. Het waterschap denkt daarbij vooral aan bijzondere historische (water)kunstwerken, zoals sluizen en gemalen, en aan historische landschapselementen. Er komt hernieuwde aandacht voor de bebording bij onze kunstwerken.

In de bijeenkomst is aandacht gevraagd voor het betrekken van cultuurhistorie bij de beekboderverhoging.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Is het mogelijk om meer voorden terug te brengen in de beek, om op die manier dit cultuurhistorisch element te herstellen?

Als onderdeel van de huidige beekboderverhoging pilots brengen wij de aanwezigheid van historische voorden in beeld en houden we hier rekening mee in de gekozen inrichting. De resultaten tot nu toe laten zien dat er in de geplande pilot trajecten maar een zeer gering aantal voorden gelegen hebben. Eventuele verhoging van de beekpeilen met extra

voorden zou in dat geval dus plaats moeten vinden met extra drempels op locaties waar vanuit historisch perspectief nooit een voorde heeft gelegen. Daar kiezen we als waterschap niet voor.

Graag aandacht besteden aan de drie-eenheid die Es – beekdal – veldontginning vormen.

Het waterschap heeft daar oog voor. De landschapsvisie Drentsche Aa 2.0. De inrichtingsvisie beekdalen Drentsche Aa en de bestaande bestemmingsplannen zijn voor ons richtinggevend.

Graag kijken naar wat er bij de beekbodemverhoging in de beek wordt gebracht en of dat past bij de cultuur-historie van de beek.

Dit is een aandachtspunt bij het project Beekbodemverhoging.

Biodiversiteit

Er zijn meerdere suggesties gegeven om de biodiversiteit te vergroten door anders om te gaan met het maaisel uit de sloten:

- Het maaisel korter laten liggen, omdat door het lang laten liggen van het maaisel verrijking optreedt en dus afname van de biodiversiteit
- Maaisel op de grond van de aanliggende grondeigenaar leggen, zodat daar meer organische stof komt
- Maaisel gebruiken om lokale kringloop van de bodem te versterken

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Kan er meer ruimte komen voor eigen peilbeheer door de boer zelf bijvoorbeeld in verband met weidevogelbeheer?

Het waterschap regelt het peilbeheer op peilgebiedsniveau en maakt hierbij een afweging voor alle functies binnen een peilgebied. Wanneer het handelen geen negatieve invloed heeft op omliggende belangen en voldoet aan de geldende regelgeving is er van alles mogelijk.

Kan het waterschap meer doen aan de aanpak van invasieve exoten die ongewenst zijn in de Drentsche Aa?

Bij de aanpak van invasieve exoten richten we ons bij de beken op het voorkomen van deze waterplanten in de beek. We plaatsen op strategische plekken drijvende schermen om de waterplanten tegen te houden. De terreinen met schouwsloten die afstromen op de beek zijn vaak eigendom van de terreinbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer en Stichting Het Drents Landschap. Wij zijn in gesprek met de provincies, terrein beherende organisaties en gemeenten om de aanpak van invasieve exoten af te stemmen.

Kijkt het waterschap bij de aanpak van invasieve exoten ook naar landplanten zoals Japanse Duizendknoop. Jacobskruiskruid?

Japanse duizendknoop en Jacobskruiskruid zijn niet opgenomen op de Europese lijst van invasieve exoten. Jacobskruiskruid wordt in het reguliere beheer meegenomen en gemaaid voor de bloei zodat het zich niet verder kan verspreiden. Voor de Japanse duizendknoop is op dit moment geen goede effectieve methode voor het bestrijden of beheersen. Er worden in het land veel onderzoek gedaan naar nieuwe methodes. We volgen deze ontwikkelingen op de voet. Tot die tijd proberen we de verspreiding zoveel mogelijk te beperken.

Kan er een gezamenlijk plan invasieve exoten komen met de terreinbeheerders en de provincie?.

Samen met provincie Groningen, terrein beherende organisaties, gemeenten en beide waterschappen is er een overleg om een gezamenlijk plan te maken. De eerste stap is gezet om de huidige soorten in beeld te brengen. Met de provincie Drenthe is ook een eerste overleg geweest.

Hoe is het waterschap betrokken bij de regiodeal natuurinclusieve landbouw?

Het waterschap is er niet rechtstreeks bij betrokken maar is er wel van op de hoogte. De provincie Drenthe heeft het manifest Boeren, Burgers en Biodiversiteit vastgesteld. Wij kijken in hoeverre we met onze kerntaken aan kunnen sluiten bij de uitvoering van dit manifest. De deelprojecten weten ons te vinden, bijvoorbeeld ten aanzien van verduurzaming melkveehouderij.

Kan er ook aandacht komen voor Landbouw inclusieve natuur, waarmee bedoeld wordt: welke landbouw is nog mogelijk binnen de functie natuur?

Het waterschap is in gesprek met het collectief Agrarisch Natuur Drenthe om juist de verbinding te zoeken tussen de blauwe (=akkerlanden) en de groene diensten en hoe die elkaar kunnen versterken. Dit heeft ook de aandacht van de provincies en we trekken daar gezamenlijk in op. De verantwoordelijkheid voor de invulling van de functie natuur ligt verder bij de provincie en de terrein behorende organisaties.

Is er al daadwerkelijk schade aan de natuur of biodiversiteit te zien door de droge jaren?

Op deze vraag werd in de bijeenkomst door Staatsbosbeheer aangegeven dat er in de Drentsche Aa nog niet geconstateerd is dat er kritische plantensoorten verdwenen zijn. Het systeem is blijkbaar door de genomen maatregelen vrij robuust. De bekeken planten waren echter wel kleiner, hadden wel wat verschrompelde blaadjes en minder zaadvorming. Er werd ook aangegeven dat in 2020 weer een inventarisatie zal volgen om te kijken

Na afloop heeft Staatsbosbeheer nog een uitgebreidere uitleg gegeven, zoals weergegeven hieronder: Staatsbosbeheer monitort in zijn gebieden, het hele jaar door, om inzicht te krijgen wat de staat van de natuurgebieden op de langere termijn zijn. Zo ook welk effect de droogte van afgelopen twee zomers heeft gehad op de bijzonder flora van de Drentsche Aa heeft. Tijdens een recente monitoringsronde in de Drentsche Aa zijn bijvoorbeeld 9 bijzondere plekken bezocht waar waterdrieblad groeide. Daarnaast stonden er op deze plekken diverse andere bijzondere soorten. Waterdrieblad is een plant die bekend staat als plant die een permanent hoge grondwaterstand nodig heeft. Er zijn plekken bezocht waar waterdrieblad slechts in een klein aantal voorkwam, omdat het op deze plekken gemakkelijker is vast te stellen hoe het met de soort gaat. Er werd rekening gehouden met de mogelijkheid dat deze soort op een aantal plekken er na 2 droge jaren niet meer zou zijn. Dat bleek gelukkig niet het geval. Er is geconstateerd dat op alle 9 plekken deze soort nog aanwezig was. Wel viel op dat de blaadjes van de plant vaak kleiner waren dan normaal en dat de bloei en zaadzetting verminderd was. De soort heeft dus wel te lijden onder de droogte, maar stond er nog wel. In 2020 zal de soort wederom gemonitord worden om een beeld te krijgen van de langdurige ontwikkeling van deze soort. De eerste conclusie van de monitoring van afgelopen droge zomers is dat soorten zeker 'tikken' krijgen, maar dat het systeem blijkbaar zo robuust is dat ze nog wel aanwezig zijn. Althans op de gemonitorde negen plekken. Of de soort in 2020 ook op alle plekken voorkomt is onzeker, maar zal in 2020 worden gemonitord.

Staatsbosbeheer gaat vooral over de natuur op het land, het waterschap is verantwoordelijk voor de natuur in de beek. In de droge jaren zijn diverse bovenstroomse delen van de beek drooggevallen met schade aan de visstand en macrofauna tot gevolg. Daarnaast is geconstateerd dat op enkele trajecten wel water in de beek stond maar dat er vrijwel geen doorstroming meer was waardoor stromingsminnende diersoorten hier (tijdelijk) wegtrekken. Voor de waternatuur is in de bovenstroomse delen zeker schade ontstaan in de droge perioden.

Water en Ruimtelijke ordening

Het waterschap zal in het komende Waterbeheerprogramma (net als in het vorige beheerprogramma) apart aandacht besteden aan water en ruimte. Dit doen we omdat steeds meer taken consequenties hebben voor de ruimtelijke omgeving en omdat veranderingen in de ruimtelijke omgeving vaak van invloed zijn op de waterhuishouding. Met name de klimaatverandering en de toenemende druk op de ruimte door toename van piekbuien en perioden van droogte vragen om het aangeven van plekken waar meer risico's zijn dan anderen. We willen meer aandacht besteden aan overstromingsgevoelig gebied, veenoxidatie, kwetsbare gebieden voor wateroverlast en kwetsbare

gebieden door droogte. Samen met de omgevingspartners, grondgebruikers en gemeenten en provincies gaan we bekijken hoe we ons watersysteem en de ruimtelijke omgeving toekomstbestendig kunnen maken.

> Vragen en opmerkingen tijdens de bijeenkomst:

Kan er een goede transparante afweging van de functies en de consequenties voor de ruimte meegenomen worden?

Wij willen in ons nieuwe waterbeheerprogramma inzichtelijk maken wat de ruimtelijke consequenties zijn van onze doelen, opgaven en maatregelen. Daarnaast zoeken wij vroegtijdige afstemming met provincies en gemeenten en vragen wij of wij betrokken kunnen worden bij het opstellen van hun omgevingsvisies en andere plannen. Op die manier kan het waterbelang een goede plek krijgen binnen de afweging van functies die gemeenten en provincies, vanuit hun verantwoordelijkheden, moeten maken.

Graag ook maatwerk bij deze afweging, geen algemene regels die te vaag zijn?

Bij inrichtingsprojecten wordt vrijwel altijd maatwerk geleverd en met direct betrokkenen een belangen afweging gemaakt. Voor grotere beleidsonderwerpen is dat lastiger. Dit zal de uitdaging voor de toekomst zijn. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (2021) moet iedereen op een kaart kunnen bekijken welke regels er gelden en waarom. Hierin moeten gemaakte afwegingen transparant en inzichtelijk zijn. Op deze wijze zullen ook tegengestelde zaken eerder aan het licht komen. Hier wordt nu hard aan gewerkt.

>> BESTUURLIJKE SAMENVATTING/TERUGKOPPELING

De gebiedsbijeenkomst Drentsche Aa werd bijgewoond door 32 externe vertegenwoordigers op de discussie bijeenkomst en ongeveer 25-30 mensen op de inloopbijeenkomst, dus totaal ongeveer 60 mensen. We hadden deze keer voor het eerst een inloopbijeenkomst. Hier kwamen vooral mensen op af die geïnteresseerd waren in het beregeningsverbod.

Op de discussiebijeenkomst waren mensen het meest geïnteresseerd in waterkwaliteit en watertekort. Bij waterkwaliteit ging het vooral over de herkomst van de gewasbeschermingsmiddelen, de zorg dat er niet alleen naar de landbouw gekeken moet worden en er werd gediscussieerd over het gewenste fosfaatgehalte in de Drentsche Aa. Bij watertekort waren de discussies fel en emotioneel. Men maakt zich grote zorgen over het beregeningsverbod in de Drentsche Aa en vraagt zich af of het waterschap zich wel realiseert hoe belangrijk het beregenen is voor de landbouw. Over wateroverlast en de veiligheid waren er niet al te veel opmerkingen, men snapt het belang van bovenstrooms water vasthouden en er zijn niet veel problemen met wateroverlast. Ook werd er aandacht gevraagd voor goede grondwatermetingen voor en na uitvoering van inrichtingsmaatregelen. Dit om goed te monitoren of er geen negatieve effecten optreden.

We hadden voor het eerst een brede discussietafel, die leidde tot levendige discussies. Hier werd door de aanwezigen aandacht gevraagd voor het effect van maatregelen op de recreatie, er waren veel vragen over beheer en onderhoud en er waren veel suggesties voor het stimuleren van biodiversiteit. Ook werd aandacht gevraagd voor communicatie en samenwerking tussen overheden. Bij deze tafel kwam vooral naar voren dat er brede ondersteuning is voor de ideeën uit het coalitieakkoord over meer aandacht voor samenwerking, communicatie en biodiversiteit.

Het meest duidelijk waren de grote zorgen die de boeren hebben over het beregeningsverbod waar op 4 november een aparte bijeenkomst over is gehouden. Hetgeen gezegd is op de bijeenkomst van 17 oktober hebben we meegenomen in de voorbereidingen voor de bijeenkomst van 4 november. Op de bijeenkomst van 4 november zijn verdere afspraken gemaakt over de gegevensverzameling en afstemming, zoals te lezen is op onze website (www.hunzeenaas.nl>laatste nieuws).

>> VERVOLG

Wanneer de verslagen van alle bijeenkomsten gereed zijn, wordt met het algemeen bestuur van het waterschap besproken welke aanbevelingen en acties uit de bijeenkomsten zijn gekomen. Daarna wordt begonnen met het schrijven van het Voorontwerp van het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Dit Voorontwerp wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur van het waterschap en daarna voorgelegd aan het algemeen bestuur. In het gebiedsbijeenkomst van Oldambt is afgesproken dat dit Voorontwerp ook aan alle deelnemers van de gebiedsbijeenkomsten wordt gemailld. Iedereen kan dan nagaan of de door hen besproken zaken voldoende in het nieuwe waterbeheerprogramma worden benoemd en kan desgewenst een reactie mailen. Alle reacties van het algemeen bestuur en de reacties van de deelnemers aan de gebiedsbijeenkomsten worden verwerkt in een reactienota. Dit betekent dat op iedere reactie een antwoord komt en wordt aangegeven of dit leidt tot aanpassing van de teksten van het waterbeheerprogramma. Deze aanpassingen worden daarna vastgesteld door het algemeen bestuur in oktober 2020 en worden verwerkt tot het Ontwerp Waterbeheerprogramma. Het Ontwerp Waterbeheerprogramma gaat in januari 2021 de inspraakprocedure in, waarin nogmaals gereageerd kan worden en waar ook weer een reactienota komt. Voor de definitieve reactienota moeten we wachten totdat de landelijke inspraak periode van zes maanden in juni 2021 is afgelopen. De laatste aanpassingen leiden uiteindelijk tot het definitieve Waterbeheerprogramma 2022-2027 in het najaar van 2021. Iedere bijeenkomst met het algemeen bestuur is openbaar toegankelijk. De tijden van de vergaderingen komen tegen die tijd op de website te staan.

Planning:

5 Februari 2020	terugkoppeling aan het Algemeen Bestuur van de resultaten en afspraken uit de zes gebiedsbijeenkomsten
10 juni 2020	Discussie met het algemeen bestuur over het Voorontwerp Waterbeheerprogramma
15 Juni 2020	Toesturen Voorontwerp Waterbeheerprogramma aan de deelnemers gebiedsbijeenkomsten
Juli– Aug. 2020	Reacties verzamelen op het Voorontwerp Waterbeheerprogramma
28 Oktober 2020	Discussie met het algemeen bestuur over de reactienota
9 December2020	Vaststelling door het algemeen bestuur van het Ontwerp Waterbeheerprogramma
1 Januari 2021	Start zes weekse inspraak periode op het Ontwerp Waterbeheerprogramma
Oktober 2021	Vaststelling definitieve Waterbeheerprogramma 2022-2027 door het algemeen bestuur

Contactpersonen voor watersysteem Drentsche Aa:

Gebiedscoördinator	Willem Kastelein	w.kastelein@hunzeenaas.nl
Gebiedshydroloog	Harry Jager	h.jager@hunzeenaas.nl
Waterkwaliteitsadviseur	Marian van Dongen	m.van.dongen@hunzeenaas.nl
Aquatisch Ecoloog	Peter Paul Schollema	p.schollem@hunzeenaas.nl
Teamhoofd buitendienst	Niels Erenstein	n.erenstein@hunzeenaas.nl
Berekening uit Grondwater Nieuw beleid (waterschap)	Jan den Besten	j.den.besten@hunzeenaas.nl
Grondwater (provincie Drenthe)	Rinke van Veen	r.veen@drenthe.nl